

N:o 36.

Af Herr **Frisk, Edvard**: *Om upphörande af alla enskilda banker efter oktrotidernas utgång och Riksbankens bibehållande vid en del af dess årliga vinstmedel.*

Det torde af alla erkännas såsom en obestriddig sanning, att ett lands finansiella, industriella och kommersiella utveckling till hufvudsaklig del betingas af det sätt, hvarpå bank- och penningväsendet är ordnad. Likaså läser väl knappast någon vilja bestrida att en af de förnämsta orsakerna till den i vårt land för närvarande och sedan flera år tillbaka rådande betryckta ställning är att söka i vår banklagstiftning. I flera delar måste den medgifvas vara behäftad med brister, men det är beträffande tvänne punkter jag önskar särskildt betona nödvändigheten af att med snaraste vidtaga förändring i det syfte, jag här nedan skall hafva äran angifva.

Opinionen om de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt läser väl numera få anses vara enhällig och fast emot densamma hos alla dem, hvilka icke af denna sedelutgifningsrätt sjelfve njuta fördelar, d. v. s. bankernas aktieegare. Dessa hafva ända hittills förstått att skickligt mota hvarje försök till upphäfvande, rubbning eller begränsning af berörda privilegium. Motståndet skall tvifvelsutan äfven nu blifva ihärdigt, men det är anledning hoppas att krafterna icke längre äro lika starka som tillföre.

De enskilda bankernas sedelutgifningsrätt har *minskat Riksbankens årliga vinst* med 3 à 4 millioner Riksdaler eller, med andra ord, Riksbanken har genom nuvarande banklagstiftning gjort en årlig förlust af nämnda summa, hvadan det torde vara högeligen på tiden att söka reparera skadan.

Enskilda

Enskilda bankernas sedelutgifningsrätt innebär allvarsamma vådor i händelse en panique af en eller annan orsak skulle uppstå. Om, af någon oförutsedd händelse, allmänhetens förtroende för den ena eller andra enskilda banken upphörde, skulle denna allmänhet strömma till för att för sina sedlar af banken erhålla valuta och följden deraf kunde blifva att denna bank ramlade — och i fallet drogos måhända flera efter.

Enskilda bankernas sedelutgifningsrätt utöfvar ett förlamande tryck på Riksbanken, som nödgas ständigt vara deras vexlingskassör och hålla dem till handa det silfver, hvarmed Riksbanken är förpligtad inlösa sina sedlar, under det enskilda bankerna deremot hafva den stora fördelen att vid vexling få inlösa sina mot Riksbankens och derigenom undgå de betydliga kostnader, som med tillhandahållandet af metallisk valuta ovillkorligt äro förenade. Enskilda bankernas sedelutgifningsrätt innebär möjligheten till fara för Riksbanken och hindrar denna från att i fullaste utsträckning begagna sig af sin i lag tillerkända rättighet att i allmänna rörelsen utöfver egande silfvervaluta utsläppa 30,000,000 R:dr R:mt.

Enskilda bankernas sedelutgifningsrätt utgör ett väsentligt hinder för befördandet af en jemnare penningetillgång i förening med billigare ränta, hvilka båda fördelar otvifvelaktigt skulle blifva en frukt deraf att Riksbanken ensam finge utgifva sedlar.

Med anledning af hvad jag nu haft äran anföra, får jag härmed värdsamt yrka,

det Riksdagen behagade besluta att i underdånig skrifvelse anhålla det Kongl. Maj:ts icke vidare må täckas bevilja oktroj åt någon ny sedelutgifvande enskild bank, äfvensom vid tiden för tilländalöpanDET af nuvarande enskilda bankers oktroj icke meddela förlängning af densamma.

I oskiljaktigt sammanhang med, och såsom en nödvändig följd af hvad jag nu begärt, står mitt andra yrkande — på samma gång nemligen Riksbanken bestämnes att ensam vara sedelutgifvande måste man äfven vara betänkt på vidtagande af åtgärder till densammas konsolidering och att bereda en möjlighet för Riksbanken att successive utvidga så väl de lokala som pekuniära gränserna för sin verksamhet. Det vore önskligt att vid tiden för upphörandet af enskilda bankernas oktrojer, hvilken inträffar om 7—10 år härefter, Riksbanken hade så tillväxt i kapitalstyrka, att den efter hand kunde ersätta de enskilda sedelutgifvande bankerna och slutligen ega krafter tillräckliga, att medelst låneafdelnings-kontor eller filialbanker, på enahanda eller andra vilkor än de nuvarande, tillfredsställa hela landets behof af rörelsemedel, af mynt.

Denna önskan, hvars uppfyllande skulle, jag är derom förvissad, vara för vårt kära fädernesland i högsta grad välgörande, kan dock icke gå i fullbordan så länge Riksbanken systematiskt hindras från förkofran genom att år ut och år in beröfvas sin vinst, som användes för att gälda Statens utgifter. På sätt af Kongl Maj:ts Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof inhemtas, har Regeringen äfven denna gång tagit denna vinst i anspråk, utan att låta Riksbanken behålla ens någon del af densamma.

Jag får derföre vördsamt yrka,

att Riksdagen behagade besluta, det Riksbanken af sin årliga vinst tillåtes behålla *minst* 1,000,000 Riksdaler, hvilken användes till Riksbankens konsolidering och till utvidgande af dess verksamhet.

Om remiss af denna motion till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 28 Januari 1869.

Edvard Frisk.

N:o 37.

Af Herr **Hazelius, Johan August:** *Angående återinförande i Bevillnings-stadgan af en föreskrift om skyldighet för husbonde eller arbetsgifvare att ansvara för tjenstehjons eller arbetares alla utskylder.*

Ända till år 1864 fanns i bevillningsförordningarne stadgande derom, att handlande, fabriks- eller annan näringsidkare skulle ansvara för utskylder, som blifvit påförda de hos honom sysselsatte handels- eller fa-